

ФУНКЦІОНАЛЬНА СПЕЦИФІКА КОМПЕТЕНТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Лепська Н. В.

У статті розглянуто питання про структурні складові політичної компетентності як політико-культурного феномена. Досліджується функціональна специфіка компетентності суб'єктів політичної діяльності як відображення політичної системи.

Ключові слова: *політична компетентність, політичні компетенції, суб'єкт політичної діяльності, політична система, політична культура.*

In the article the question about the structural components of political competence as a political and cultural phenomenon is considered. The competence's functional specific character of political activities subjects as a representation of political system is researched.

Keywords: *political competence, political competences, political activities subject, political system, political culture.*

В умовах глобальних транзитних процесів, які супроводжуються виникненням кризових ситуацій у різних сферах життєдіяльності, змінюються якість і зміст політичної культури суспільства. Процеси деформації усталеної системи взаємодії між владою і суспільством певним чином відбиваються на формуванні нової політичної культури, часто призводячи до небажаних ефектів масової політизації, трансформації традиційних або виникнення нових моделей політичної поведінки, підсилення ролі одних і послаблення інших політичних інститутів. Відсутність ґрунтовно усвідомлених цілей політичного розвитку, невизначеність чітких, зрозумілих усьому суспільству ціннісних політичних орієнтирів, поглиблення дистанції між елітою і пересічними громадянами, запаморочення масової політичної свідомості різними маніпулятивними технологіями, – ці та інші суттєві зміни політичної сфери актуалізують формування нової моделі політичної компетентності суб'єктів політики, імплементації компетентнісного підходу в політиці.

Компетентнісний підхід уперше був упроваджений в освітній сфері як спроба привести у відповідність освіту і вимоги суспільства, знівелювати протиріччя між навчальною і професійною діяльністю: якщо освіта оперує такими одиницями, як знання, вміння, навички,

то професійна діяльність оперує компетенціями. Ця педагогічна інновація була фундаментально досліджена в роботах закордонних вчених Дж. Равена, Л. Спенсера, Р. Уайта, російських науковців І. Зимньої, А. Хуторського, Е. Зеєра, Н. Сахарової, С. Шишова, вітчизняних дослідників Н. Бібіка, Є. Єрмакової, С. Клепка, О. Локшиної, О. Овчарук, О. Помегуна, І. Родигіної та інших. Компетентність стала об'єктом наукової уваги П. Мучинські, Б. Генкіна, Т. Базарова, С. Мартинова, А. Погорадзе, В. Співака в парадигмі професійної діяльності; А. Деркача, Г. Латфулліна, М. Новічкова, В. Пенькова, Д. Ольшанського, О. Шестопаля, Ю. Ярмака в теорії політичної діяльності. Громадянська компетентність в умовах демократії ґрунтовно досліджена Р. Далем. В українській політичній науці слід відзначити вагомий внесок у дослідження професійної політичної діяльності О. Бабкіної, В. Бабкіна, В. Бебіка, І. Воронова, М. Головатого, Є. Головахи, В. Журавського, О. Кучеренка, Б. Кухти, М. Михальченка, Н. Паніної, Ф. Рудича, Н. Теплоухової та інших. Актуалізація компетентнісного підходу в політиці доводить необхідність осмислення такого концепту політичної теорії, як «політична компетентність», яка визначає важливий політико-культурний феномен.

Мета статті – дослідити структурні складові та функціональну визначеність політичної компетентності як політико-культурного феномена. *Об'єктом дослідження* є політична компетентність як феномен політико-культурного простору. *Предметом дослідження* є сутність і специфіка компонентів політичної компетентності, функціональна визначеність політичної компетентності за структурно-функціональним підходом.

Дослідження специфіки «політичної компетентності» визначає розмежування її у смисловому полі рівнопокладених понять: «досвідченість», «професіоналізм», «кваліфікація», «ефективність», «майстерність» тощо. Поняття, які відображають смислове наповнення «політичної компетентності»: «обізнаність», «інформованість», «правомочність», «легітимність», «здатність», «повноваження», «конкурентоспроможність». Остання смислова характеристика поняття «політична компетентність» набуває зараз особливо важливого значення у його розумінні і визначенні, оскільки відкриває можливості більш глибокого аналізу позиціонування політичних лідерів, інших учасників політичного життя у тих процесах, де володіння тими чи іншими політичними компетенціями є результатом політичного «змагання», суб'єкт-суб'єктних відношень.

Дослідження семантики, освітніх, юридичних, політологічних, соціологічних визначень компетентності дозволяють виявити її суттєві родові ознаки: цілісне сприйняття політичного буття як

процесу діяння з усіма притаманними протиріччями, боротьбою різноманітних сил, інтересів, пристрастей, професійних відносин людини і суспільства (онтологічний аспект); володіння знаннями як процес та результат пізнавальної діяльності (гносеологічний аспект), які дозволяють судити про будь-що (аксіологічний аспект); певне коло повноважень якогось органу або посадової особи (інституціональний аспект) у вирішенні проблем діяльній сфері (праксеологічний аспект), де особливої ролі набуває здатність організувати діяльність для досягнення мети.

«Політична компетентність» – поняття, яке відображає системотворчу властивість відповідності сукупності знань, досвіду, здібностей, цінностей, повноважень суб'єкта політичної діяльності до вимог політичних інститутів та політичної сфери життєдіяльності суспільства в цілому. При цьому політична компетентність репрезентується як цілісність таких суттєвих аспектів: як системотворча характеристика політичної форми діяльності; як система чи сукупність практично орієнтованих повноважень, знань, вмінь і навичок; як соціальний інститут. Ці аспекти репрезентації відображуються у структурних компонентах політичної компетентності.

Перший, діяльній, компонент політичної компетентності постає у дослідженні атрибуції особливого способу політичної діяльності, спрямованої на фактично вивірені та логічно впорядковані пізнання та перетворювальну діяльність політичних суб'єктів і процесів політичної дійсності. Як ознака професійної діяльності, політична компетентність відображає ефективність досягнення результату в політичному полі цілепокладання, прийняття рішень, визнання відповідальності як зворотного зв'язку від політичного загалу до політичного суб'єкта, від громадянського суспільства до суб'єктів політичних рішень. Політична компетентність у цьому сенсі є відображенням раціональності і науково обгрунтованої політичної діяльності.

У другому, системному, компоненті політична компетентність постає як системна властивість, яка відображає цілісність, сукупність компетенцій щодо професійної політичної діяльності, практично орієнтованих політичних повноважень, знань, вмінь і навичок, які раціоналізуються відповідно до критеріїв об'єктивності, адекватності, істинності. Науково обгрунтована компетентність вимагає інституціоналізації, забезпечення собі «зони автономії» і залишається нейтральною стосовно ідеологічних і політичних пріоритетів. Наукове обгрунтування політичної компетентності проходить стадії формування соціокультурного визнання у полі політичної діяльності у процесі політичної легітимації «ціннісної автономії» компетентності. У цьому аспекті політична

компетентність безпосередньо пов'язана з інституціоналізацією компетентності, як процес закріплення норм, цінностей, вимог, зі своїми санкціями до відхилень від них, та механізмами відбору в об'єктивації компетентності у професійній сфері політики.

Діяльнісний та системний компоненти політичної компетентності відображаються у політичному професіоналізмі та кваліфікації (рівні професіоналізму) суб'єкта. Системність політичного професіоналізму визначається у високому рівні кваліфікації, освіченості та виражається поняттям «політична майстерність».

Третій, інституційний, компонент відображає у політичній компетентності її соціальну природу і об'єктивує її суспільне буття у політичній свідомості. При цьому компетентність інституціоналізується у різних формах політичної свідомості у науці, політиці, правосвідомості, ідеології тощо, закріплюється у конкретних інститутах як своєрідні професійні «фільтри» діяльності політичних суб'єктів у сформованих інститутах, за допомогою формально-юридичних, корпоративних та професійних норм і цінностей. Інституційний компонент домінує у визначенні політичної досвідченості суб'єктів політичної діяльності, в інституційних повноваженнях та їх легітимності. Це відображає певний рівень кваліфікації не тільки щодо своєї діяльності, а й діяльності інституту. Невипадково проекти швидкого оновлення управлінських кадрів молодими освіченими працівниками без поступового просування кар'єрними сходинками, без інституту наставництва, як набуття досвіду, призвели до кризових явищ в управлінні. Ця інституційна недосвідченість спричинила декомпетенізацію управління. Тому «нова хвиля» керівників після «помаранчевої революції» іноді призводила до обіймання посад в управлінні некомпетентними керівниками – або неосвіченими (що демонструють, наприклад, скандали з фальшивими документами про освіту високопосадовців), або тими, хто до цього взагалі не займався управлінням.

Четвертий, владно-ресурсний, компонент визначає діалектику боротьби за владу, яка у конкурентнісному значенні політичної компетентності проявляється у протиріччях та конфліктах політичних суб'єктів, що втілюють свої інтереси, використовуючи статусно-рольові, посадові, повноважні можливості концентрації влади та політичної сили навколо себе. У цій політичній конкуренції компетенції стають тим ресурсом політичної діяльності, що дозволяє спрямовувати політичні інститути, концентрувати сили більш масштабних ресурсів на перерозподіл влади, здійснення нових проектів розвитку суспільства політичних суб'єктів різного масштабу, а іноді і власних інтересів.

П'ятий, когнітивний, компонент відображає освіченість політичного суб'єкта. Ця освіченість безпосередньо пов'язана з практичними досвідом конкретного суб'єкта та системою політичної освіти як набуття з емпіричних теоретичних, «запакованих» знань, як скарбниці політичної культури суспільства. Когнітивний компонент щільно пов'язаний з інституційним та політико-культурним компонентами.

Шостий, політико-культурний, компонент характеризує механізми компетентної традиції та політичної соціалізації людини як залучення її до системи політичних компетентностей, що функціонують у суспільстві, закріплюються та передаються з покоління у покоління, позичаються в інших культурах (західні реформи, реформи Петровського періоду в Росії, етапу Мустафи Кемалю Ататюрка у Туреччині, Джавахарлала Неру в Індії), або робляться спроби ізоляціонізму (в Японії до революції Мейдзі, «залізна завеса» соціалістичного табору, сучасна політика Північної Кореї та інші). У цьому аспекті політичні компетенції здійснюються та циркулюють між культурами як своєрідні ціннісно-вольові орієнтири діяльності, які ґрунтуються на цінностях та нормах певної політичної культури та під час її розвитку змінюються разом з нею.

Засвоєння особистістю політико-культурного коду суспільства, членом якого вона є, відбувається двома основними шляхами. По-перше, це перехід цінностей і норм суспільства, вимог політичної системи у внутрішні настанови, переконання, політичні орієнтації особистості. Тут вирішальною є роль політичних інститутів, засобів пропаганди у цілеспрямованому формуванні необхідних – актуальних – суспільству компетенцій, впровадженні політико-виховної роботи серед мас. Наприклад, політична соціалізація особистості може відбуватися через партійну діяльність, у процесі якої людина ототожнює себе зі своєю організацією, приймає її настанови, традиції, норми. Таким чином формуються необхідні знання, судження, уявлення про властиві для даного політичного об'єднання форми діяльності, що у своїй сукупності створює певний набір компетенцій особистості.

По-друге, це набуття політичної освіти і самоосвіта, коли особистість вибірково засвоює політичні знання, певні традиції і норми політичної культури, формуючи власну політичну позицію, закріплюючи їх потім у тих чи інших формах політичної поведінки. При цьому особистість самостійно формує і розвиває свій рівень політичної компетентності, який ґрунтується переважно на її власних моральних і політичних принципах, на свідомому ставленні до різних суб'єктів політики, їх ролей і обов'язків у функціонуванні і розвитку політичної системи.

Політична компетентність як соціальний інститут, який відбиває форму політичної свідомості, пов'язана з відтворенням та виробництвом політичних відносин між суб'єктами владної діяльності та іншими суб'єктами політики. Тому професійна політична діяльність детермінується впливом науково обґрунтованого, практично орієнтованого знання і визначається рівнем розвитку політичних відносин між особами, які приймають політичні рішення, політичними групами й організаціями та іншими масштабними суб'єктами політичної діяльності. Політична компетентність є ознакою політичного інституту, за допомогою якої політичні суб'єкти отримують компетентнісну ідентифікацію професіоналізму у сфері політичної діяльності, яка визначає її легітимацію або делегітимацію, мобілізацію політичних сил або їх опір.

Ці структурні компоненти характеризують політичну компетентність як політико-культурний феномен. Вона залежить від численних політичних сил, позицій і впливів, які діють у суспільстві, відображає суб'єктні пріоритети у соціально-політичному контексті, віддзеркалює конвенціональність та компроміси у політичному полі й значною мірою детермінує суспільно-політичне життя. Тому у політичній компетентності фіксується подвійна залежність.

З одного боку, як політико-культурний феномен політична компетентність виникла в реалізації професійно-політичних потреб людства у продукуванні «людини діяльній» саме у сфері політики. Як адекватність цілепокладанню і знанням про світ політичної діяльності політична компетентність значно впливає на розвиток усіх галузей суспільного життя у процесі прийняття кардинальних, принципових політичних рішень. Політичну компетентність можна розглядати як політико-культурний феномен, оскільки вона відображає специфіку політичного устрою соціуму і особливості політичної культури суспільства.

З іншого боку, політична компетентність відображає специфіку політико-технологічного укладу суспільства та вимоги до нього суспільства. Вона завжди спирається на суспільні політико-психологічні культурні традиції, цінності, норми. Професійна, компетентна політична діяльність уплетена у буття політичної культури. У цьому виявляється зміст політичної компетентності як реалізація, перш за все, культурно-технологічної і регуляторно-гармонізуючої функцій професійної політичної діяльності, пов'язаної з формуванням особистості людини як активного суб'єкта політики.

Структурна, компонентна визначеність вимагає уточнення функціональної зв'язаності системи політичної компетентності. В цьому питанні особливого значення, на наш погляд, набуває

структурно-функціональний підхід Г. Алмонда і Дж. Пауелла. Їхній дивелопментальний, структурно-функціональний підхід надає можливість класифікації політичної компетентності як інтегруючої властивості, що притаманна соціалізованим суб'єктам політичної діяльності.

В цьому контексті компетентність відповідає специфіці структури політичної системи, в межах якої Г. Алмонд і Дж. Пауелл виокремили шість її основних структурних елементів (інститутів): 1) органи законодавчої влади, 2) органи виконавчої влади, 3) органи судової влади, 4) посадова влада (чиновництво), 5) політичні партії, 6) групи тиску. Тобто, залежно від типу структурного елемента (політичного інституту), а також диспозиції в ньому політичного суб'єкта визначається і специфіка його компетентності. З іншого боку, Г. Алмонд і Дж. Пауелл визначили функції політичної системи – функції процесу (входу), системи (самототожності системи до самої себе) і політичного курсу (виходу). До функцій *процесу* вони відносять такі: артикуляція інтересів громадян; агрегація їх розрізних інтересів у програми; визначення політичного курсу, здійснення політичного курсу, виконання судових рішень. Функції *системи* складаються з політичної соціалізації ключовими інститутами суспільства (сім'єю, школою, церквою, ЗМІ тощо); політичного рекрутування (відбір людей до політичної діяльності та державних посад); політичної комунікації, руху інформації в політичній системі та суспільстві загалом. Функції *політичного курсу* проявляються як вплив політики на суспільство та окремі його сфери; екстракція ресурсів; розподіл благ та ресурсів; регулювання поведінки акторів [1, 79-84].

Використовуючи класифікацію Г. Алмонда і Дж. Пауелла і розвиваючи їхні погляди, можна уточнити функціональну специфіку компетентності суб'єктів політичної діяльності, як відображення політичної системи, і визначити в межах компетентнісного підходу в політиці громадянську, державну, політико-партійну і політико-правову компетентності за критерієм базисного інституційованого суб'єкта. Кожен з цих видів компетентностей може розглядатися відповідно до визначеної структури компонентів політичної компетентності та згідно з функціональним підходом американських авторів, тобто за функціями процесу (входу), системи і політичного курсу (виходу). Однак специфіка базисних суб'єктів позначається і на відповідних функціональних домінаціях їхньої політичної компетентності.

За визначенням Р. Даля, достатній рівень громадянської компетентності – це повне усвідомлення громадянами цілей, які стоять перед керівництвом країни, і готовність діяти таким чином, щоб досягти цих цілей; «це володіння мінімально достатнім обсягом

знань про те, що відповідає власним інтересам громадянина, і про те, який політичний вибір дозволяє йому забезпечити ці інтереси краще за інші, крім того, громадянин має достатньо сильні спонукальні мотиви діяти згідно з цими інтересами» [2]. У структурі громадянської компетентності серед інших компонентів пріоритетного значення набуває, насамперед, політико-культурний. Громадянська компетентність характеризує здатність громадян як суб'єктів політики забезпечити захист і підтримку їхніх інтересів перед державою, залучення до цінностей і норм політичної системи, опанування основних прийомів і навичок політичної поведінки. Таким чином громадянська компетентність виконує досить важливу генетичну функцію – підтримку наступності і розвиток громадянської культури суспільства, які і вибудовують конфігурацію компетентнісних складових.

До сфери компетенцій держави як суб'єкта політичної діяльності належать: закон і порядок, права власності, захист соціально незахищених верств населення, економічне регулювання, охорона здоров'я, освіта, фінансове регулювання, перерозподіл капіталу, захист довкілля, соціальні виплати тощо. Держава у сучасному світі – це найбільша соціальна система, яка надає людині, соціуму і загалом суспільству величезну кількість різноманітних послуг та забезпечує цілісність країни.

За твердженням Г. Латфулліна і М. Новічкова, «сучасна держава вже не тільки і не стільки апарат підкорення і примушення, а насамперед – інститут вирішення і попередження соціальних проблем і агент зі створення умов для розвитку суспільства, соціальних організацій і людини, а також система планування, організації та координації соціального розвитку» [3, 296].

У цьому контексті державна компетентність полягає у забезпеченні розвитку суспільства, високого рівня і якості життя громадян, використанні задля цього потужного владного ресурсу. Тому у структурі державної компетентності домінує владно-ресурсний компонент політичної компетентності.

Підтримуючи загальний підхід Ф. Фукуями щодо необхідності визначення так званої «сили держави» у співвідношенні зі сферою впливу та визначення рівня виконання функцій державою [4], на наш погляд, необхідно визначити компетентність державних органів влади у виконанні внутрішньоорієнтованих, зовнішньоорієнтованих функцій та рубіжних (проміжних). Ці функції визначені відносинами «зовнішнє-внутрішнє» (зовнішніх впливів на внутрішнє функціонування держави) або «внутрішнє-зовнішнє» (внутрішніх впливів на зовнішнє середовище) та залежать від спрямованості цих відносин. Так, відповідно до підвищення «сили держави» можна відзначити, що легально-правове закріплення компетентності

держави необхідно спрямовувати саме на визначення високого рівня сили держави, як унормування стратегії розвитку. При цьому рубіжні функції є тактичним рівнем державного управління, а мінімальні функції, що актуалізуються під час кризи, є обов'язковими в оперативному управлінні, як забезпечення життєздатності та цілісності держави.

Партії як організації, які належать одночасно громадянському суспільству і борються за отримання влади у державі, посідають проміжне значення. Їх місцеві і регіональні організації безпосередньо контактують з пересічними громадянами, виявляють їхній запит, експектації, рекрутують серед них нових своїх членів. Партійна еліта і партійні лідери, у разі обрання їх в органи влади, реалізують свою діяльність вже в державних структурах, але узгоджуючи її з партійними та виборчими інтересами. Така специфіка диспозиції партій у політичній системі відбивається і на їх компетентності, яка функціонально забезпечує налагодження цивілізованих механізмів інтеракцій між державою і громадянським суспільством. Ці інтеракції відбуваються в:

- акумуляції та артикуляції соціальних інтересів;
- мобілізації і соціалізації громадян;
- рекрутуванні політичної еліти і формуванні урядових структур;
- згладжуванні суперечностей шляхом спільної роботи в парламентах представників різних політичних сил;
- формуванні конструктивних традицій політичної боротьби;
- коректуванні урядового курсу шляхом певного тиску на владу опозиційними партіями.

Така функціональна визначеність політико-партійної компетентності висуває на перший план саме діяльнісний компонент структури політичної компетентності, а навколо нього будуються всі інші компоненти.

Політико-правова компетентність концентрується, насамперед, органами судової і контролюючої влади, які покликані захищати права і свободи громадян, їхнє право на владу у своїй державі. Тому інституційний компонент політичної компетентності в структурі політико-правової домінує. Компетентність у політично-правовому вимірі, як *відповідність загальнолюдським ідеалам справедливості*, виконує роль легітимного і легального регулятора, функцію нормативно-правового зв'язку між особистістю і владою, між суспільством і державою через посередництво відповідних інститутів. Виконання регуляторної функції мінімізує або навіть унеможливує конфлікти між дієздатними акторами політики, забезпечує автономність сфери застосування громадянської, державної, політико-партійної компетентності. Політико-правова

компетентність у цьому сенсі є втіленням принципу справедливості як духовної загальнолюдської цінності, демонструє зрозумілість «правил гри» для усіх суб'єктів політичної діяльності.

Однак, у випадку невиконання означених функцій, політико-правова компетентність призводить до імплементації принципу «справедливість для небагатих, несправедливість для багатих», у ситуації, коли можновладці проводять правову політику за подвійними стандартами «заради себе». Політико-правова компетентність підміняється тими нормами, цінностями, звичаями, традиціями політичної і корпоративно-організаційної культури, які виправдовують і обґрунтовують дії осіб стосовно тих членів суспільства, які є відчуженими від влади і сфера інтересів яких є чітко демаркованою від інтересів можновладців. Тобто задоволення загальносуспільного інтересу як «блага для усіх» не відбувається, і поступово формується соціальна опозиція владі. Відтак ці явища можуть спричинити серйозні політичні деформації, активний соціальний опір у суспільстві, аж до радикальних перетворень політичної системи.

Таким чином, політична компетентність віддзеркалює політичну систему суспільства, її інститути і політичні відносини. За структурно-функціональним підходом модель політичної компетентності, як феномена політико-культурного буття, складається з таких структурних компонентів: *діяльнісний* (в атрибуції особливого способу політичної діяльності); *системний* (як властивість, яка відображає цілісність, сукупність компетенцій щодо професійної політичної діяльності); *інституційний* (в об'єктивації суспільного буття у політичній свідомості і закріплення у конкретних політичних інститутах); *владно-ресурсний* (у діалектиці боротьби за владу суб'єктів політичної діяльності); *когнітивний* (як відображення освіченості політичного суб'єкта); *політико-культурний* (як характеристика механізмів компетентнісної традиції та політичної соціалізації). Функціонально політична компетентність постає як громадянська, державна, політико-партійна і політико-правова компетентність, які визначають селекцію та системоутворення цілісної політичної компетентності, її специфіку та спрямованість суб'єктів політичної діяльності відповідно до актуальних потреб суспільства, стаючи необхідним чинником раціонального політичного управління.

1. Алмонд Г., Пауэлл Дж. Б., Стром К., Дантон Р. Сравнительная политология сегодня: Мировой обзор: Учебное пособие / Сокр. пер. с англ. А. С. Богдановского, Л. А. Галкиной; Под ред. М. П. Ильина, А. Ю. Мельвиля. – М.: Аспект-пресс, 2002. – 537 с. 2. Даль Р. Проблемы гражданской компетентности. – Электронная Библиотека

современной политологии // <http://old.russ.ru/> 3. Латфуллин Г. Р., Новичков Н. В. Политическая организация: Учебное пособие. – СПб.: Питер, 2007. – 656 с. 4. Фукуяма Ф. Сильное государство: Управление и мировой порядок в XXI веке: [пер. с англ.] / Фрэнсис Фукуяма. – М.: АСТ, 2006. – 220, [4]с.

УДК 327.8:303.094.6

ПОЛІТИЧНІ РИЗИКИ: ЗМІСТ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОГНОЗУВАННЯ

Петренко І. І.

У статті розглядаються ризики як об'єкт політологічного аналізу. Окреслюються їхні структурні елементи, рівні та властивості, а також аналізуються особливості їх прогнозування.

Ключові слова: *ризики, активність, невизначеність, політичні ризики, джерела політичних ризиків, прогнозування політичних ризиків, мінімізація негативних наслідків політичних ризиків.*

The political risks as an object of politological analysis are observed in the article. Their structural elements, levels and features are outlined. The features of the stages of political risk's research are analyzed.

Keywords: *risks, activity, vagueness, political risks, system estimation of political risk's sources, prognostication of political risks, minimization of political risk's negative consequences.*

Дослідження політичних ризиків в усіх сферах людської діяльності набуло в наш час виняткового науково-теоретичного і практичного значення. Середовище, у яке постійно «занурена» людина, його складна і суперечлива екзистенційність, динамічність і багатоваріантність породжують феномен ризику. Виникають соціальні, політичні проблеми та конфлікти, створюючи ситуації, за яких ризики є неминучими. Становлення глобальної світогосподарської системи, ускладнення коволюційних зв'язків, перехрещення інтересів різних політичних акторів на різному соціальному ґрунті та багато інших факторів, що посилюють нерівнозначність та невизначеність політики, ясно і однозначно вказують на зростання венчурного характеру діяльності органів влади і управління в будь-якій державі. Тому передбачення і виявлення ризикованих ситуацій, а також вчасні дії, спрямовані на